

สภาพสิ่งแวดล้อมในศูนย์เด็กเล็กน่ายู่ จังหวัดอุดรดิตถ์ Environmental Conditions of Healthy Day care Centers in Uttaradit Province

ภุมรินทร์ เพ็ชรเมือง (Pummarin Phetmueng)*
วารางคณา สังสิทธิสวัสดิ์ (Warangkana Sungsthisawad)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพสิ่งแวดล้อมในศูนย์เด็กเล็ก ความคิดเห็นของผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองในการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมของศูนย์เด็กเล็กในจังหวัดอุดรดิตถ์ เก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบบันทึกข้อมูลศูนย์เด็กเล็ก 42 แห่ง ผู้ดูแลเด็ก 117 คนและผู้ปกครองเด็ก 225 คน ผลการวิจัยพบว่า สภาพสิ่งแวดล้อมของศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านการประเมินระดับพื้นฐานและปรับปรุง ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ปัญหาสภาพสิ่งแวดล้อมได้แก่ สุขภัณฑ์ในห้องส้วมมีขนาดไม่เหมาะสมกับตัวเด็ก ร้อยละ 97.6 ไม่มีอุปกรณ์ดับเพลิงประจำศูนย์เด็กเล็ก ร้อยละ 73.8 และศูนย์เด็กเล็กไม่มีการบันทึกการบาดเจ็บ ร้อยละ 88.1 ความคิดเห็นของผู้ดูแลเด็กเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมในศูนย์เด็กเล็ก เห็นว่า สภาพสิ่งแวดล้อมภายนอกยังไม่เป็นระเบียบ ต้นไม้ไม่ร่มรื่น ร้อยละ 23.5 ผู้ดูแลเด็กต้องการห้องคักร่างต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมรวมถึงผู้บริหารควรเห็นความสำคัญเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมในศูนย์เด็กเล็ก ร้อยละ 21.6 ด้านความคิดเห็นของผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่า สภาพแวดล้อมของศูนย์เด็กเล็กอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 61.8 จากผลการวิจัยครั้งนี้เห็นว่า ควรมีการร่วมมือกันระหว่าง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองในการปรับปรุงศูนย์เด็กเล็กให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีต่อไป

ABSTRACT

This survey research was conducted to study environmental conditions of healthy day care centers. Opinion of child attendants and parents about environmental conditions of day care center. The 42 Day Care Centers were used for the study including 117 child attendants and 225 parents. It was found that the most environment of day care center was middle level. Many environmental problems were observed such as unsuitable size of toilet, unavailability of dry chemical fire extinguisher, no accident record(73.8%). Child attendant's opinion on environmental of day care center indicated the organizations to participate in activities. Besides the administer take consideration in the important of environment in day care center(21.6%). Most parent's opinion an environment of day care center was at middle level(61.8%). This research showed that environmental conditions in healthy day care center include to opinion of child attendants and parents were middle. Then should be cooperate between local government office, child attendants and parents to improve environment of day care center.

คำสำคัญ : สภาพสิ่งแวดล้อม ศูนย์เด็กเล็กน่ายู่

Key Words : Environmental Conditions, Healthy Day Care Center

* นักศึกษา หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอนามัยสิ่งแวดล้อม คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ ภาควิชาวิทยาศาสตร์อนามัยสิ่งแวดล้อม คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

ประเทศไทยมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สภาพความเป็นอยู่ของประชาชน เกิดการเปลี่ยนแปลง ในอดีตครอบครัวอบอุ่น มีญาติพี่น้องอยู่รวมกันหลายคนเป็นครอบครัวขยาย บุตรหลานได้รับการเลี้ยงดูจากบุคคลในครอบครัว แต่สภาพสังคมไทยปัจจุบันเปลี่ยนเป็นครอบครัวเดี่ยว อยู่กันตามลำพังเฉพะพ่อ แม่ และลูก ทั้งพ่อและแม่ต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน ด้วยสภาพเศรษฐกิจบีบบังคับ เด็กจึงขาดคนดูแลอย่างใกล้ชิด ด้วยความจำเป็นนี้ จึงเกิดสถานรับเลี้ยงเด็กขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งในการรองรับปัญหาดังกล่าว

ศูนย์เด็กเล็กจึงเปรียบเสมือนบ้านอีกหลังหนึ่งของเด็ก ช่วยแบ่งเบาภาระในการเลี้ยงดูเด็กแทนผู้ปกครอง สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย (2546) สำรวจพบว่า ช่วงเวลากลางวัน มีเด็ก ร้อยละ 18.4 ได้รับการเลี้ยงดูในศูนย์เด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาล เป็นเด็กช่วงอายุ 2-5 ปี ศูนย์เด็กเล็กแต่ละแห่งดูแลเด็กจำนวน 10-80 คน

สภาพแวดล้อมมีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสุขภาพเด็ก การที่เด็กต้องมาอยู่ร่วมกันในศูนย์เด็กเล็ก หากลักษณะของสิ่งแวดล้อมนั้น เสี่ยงต่อการเกิดอันตรายต่อเด็ก เช่น อาคารบางแห่งใช้วัสดุก่อสร้างที่มีคุณภาพต่ำ ตัวอาคารเป็นอาคารสูงมีหลายชั้นหรือเฟอร์นิเจอร์ตกแต่ง ของเล่นต่างๆ ที่นำมาใช้นั้นไม่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการเด็ก นอกจากนี้ ยังมีสถานที่ตั้งของศูนย์เด็กเล็กบางแห่งตั้งอยู่ใกล้บ่อน้ำ สระน้ำ ไม่มีรั้วกันบริเวณรอบบ่อ เด็กอาจพลัดตกน้ำได้ เด็กอายุ 2-5 ปี เป็นวัยที่มีความเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายต่างๆ เนื่องจากข้อจำกัดของขนาดร่างกาย การเจริญเติบโตที่ยังไม่สมบูรณ์ของอวัยวะต่างๆ เป็นช่วงที่กล้ามเนื้อเล็ก มัดใหญ่ กำลังพัฒนาและพฤติกรรมของเด็กในวัยนี้ สนใจเรียนรู้ต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีความอยากรู้อยากเห็น แต่เด็กยังขาดความระมัดระวัง รู้เข้าใจเป็นบางเรื่อง ความไร้เดียงสา จึงไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง

อีกทั้งระบบภูมิคุ้มกันยังพัฒนาไม่เต็มที่ ทำให้ความต้านทานโรคของร่างกายต่ำจึงเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อต่างๆ ได้

สถิติปัญหาสุขภาพเมื่อปี พ.ศ. 2543 พบว่าเด็กทั่วโลกกว่า 4.7 ล้านคน ที่อายุต่ำกว่า 5 ปี เสียชีวิตจากการเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดจากสภาวะแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม (WHO, 2002) นอกจากนี้ยังพบว่า มีโรคติดต่อที่สำคัญและสามารถเกิดขึ้นได้ในสถานรับเลี้ยงดูเด็ก ในพ.ศ.2545 โรคติดต่อที่เกิดขึ้นกับเด็กอายุ 0-6 ปี ทั่วประเทศเป็นลำดับแรก ได้แก่ โรคอุจจาระร่วง (Diarrhea) (สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค, 2545) นอกจากการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อแล้ว ยังมีอันตรายที่เกิดจากการบาดเจ็บและตายจากอุบัติเหตุอีกด้วย จันทรเพ็ญ (2543) พบว่า ปัญหาอุบัติเหตุและการบาดเจ็บในเด็ก อยู่ระหว่าง 0.8-3.1 ครั้งต่อคนต่อปี โดยเป็นอุบัติเหตุพลัดตกหกล้มมากที่สุด จะเห็นได้ว่าการที่เด็กได้รับอันตรายและโรคที่เกิดขึ้นดังกล่าว มีความเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่

การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กรวมถึงด้านความปลอดภัยและลดโอกาสความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุและโรคติดต่อ ประกอบกับกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้เห็นความสำคัญของเด็กที่ได้รับการดูแลในศูนย์เด็กเล็ก จึงได้มีโครงการศูนย์เด็กเล็กนำอยู่ขึ้น ซึ่งดำเนินการมาแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 โดยมีเกณฑ์มาตรฐาน 6 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก การบริการอาหารสะอาดและปลอดภัย สิ่งแวดล้อมสะอาดและปลอดภัย บุคลากรและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แม้ว่าทางกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดทำโครงการศูนย์เด็กเล็กนำอยู่ขึ้น เพื่อให้ศูนย์เด็กเล็กดำเนินการตามเกณฑ์ของโครงการดังกล่าว แต่ยังมีศูนย์เด็กเล็กบางแห่งยังคงไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐานที่ทางกรมอนามัยกำหนด เนื่องจากโครงสร้างทางด้านกายภาพของตัวศูนย์เด็กเล็ก ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมี

วัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาสภาพสิ่งแวดล้อมในศูนย์เด็กเล็ก รวมถึงสำรวจความคิดเห็นของผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองในการจัดการสภาพสิ่งแวดล้อมของศูนย์เด็กเล็ก เพื่อเป็นการติดตามตรวจสอบ และแสดงให้เห็นหน่วยงานที่ดูแลศูนย์เด็กเล็กนั้น เห็นความสำคัญของการปรับปรุงสิ่งแวดล้อม เพื่อสุขภาพและพัฒนาการที่ดีของเด็กต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- 1) ศูนย์เด็กเล็กที่ผ่านการประเมินระดับพื้นฐานและปรับปรุง ตามโครงการศูนย์เด็กเล็กนำอยู่ จังหวัดอุดรธานี ปี 2548 ที่รับดูแลเด็ก 40 คนขึ้นไป จำนวน 42 แห่ง ในเขตอำเภอเมือง อำเภอลับแล อำเภอน้ำขุ่น อำเภอรัตนบุรี อำเภอพิชัย อำเภอ ท่าปลา อำเภอพาคำและอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรธานี
- 2) ผู้ดูแลเด็กทุกคนที่ทำงานในศูนย์เด็กเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 117 คน
- 3) ผู้ปกครองเด็กที่เข้ารับบริการที่ศูนย์เด็กเล็ก จำนวน 225 คน เก็บข้อมูลในช่วงเดือน มกราคม-เมษายน 2549

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 3 ชุดคือ ชุดแบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของศูนย์เด็กเล็ก เพื่อดูลักษณะทั่วไป การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมชุดแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ดูแลเด็กเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมในศูนย์เด็กเล็กและการเกิดการบาดเจ็บในเด็ก ชุดแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กเกี่ยวกับการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมในศูนย์เด็กเล็ก สำหรับส่วนของความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดสภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย สภาพแวดล้อมบริเวณศูนย์เด็กเล็ก ห้องน้ำ ห้องส้วม เครื่องใช้สำหรับเด็ก ตัวอาคารศูนย์เด็กเล็ก การจัดการขยะ แสงสว่าง การระบายอากาศ การป้องกันแมลงและพาหะนำโรค มาตรการความปลอดภัย ลักษณะของแบบสอบถามเป็นตัวเลือกแบบประเมินค่า 5 ระดับ การแปลผล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจให้คะแนนรายชื่อ แล้วนำค่าคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยทุกด้าน เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยของน้ำหนักคะแนนระดับความคิดเห็น โดยกำหนดคะแนนต่ำสุดมีค่า 1.00 คะแนนสูงสุด 5.00 การแบ่งระดับแบ่งเป็น 3 ระดับ โดยใช้คะแนนสูงสุดลบด้วยคะแนนต่ำสุดแล้วนำมาหารด้วยจำนวนระดับการวัดที่ต้องการ คำนวณได้ 1.33 และแปลผลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมออกเป็น 3 ระดับ คือ ค่าเฉลี่ย 3.67-5.00 เห็นด้วยสูง ค่าเฉลี่ย 2.34-3.66 เห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.00-2.33 เห็นด้วยต่ำ

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบ
2. การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดสอบหาค่าความเที่ยงโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficiency) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามในส่วนของความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็ก เท่ากับ 0.839

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายสภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมในศูนย์เด็กเล็ก การเกิดการบาดเจ็บในเด็ก ความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดสภาพสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาครั้งนี้แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มศูนย์เด็กเล็ก

ศูนย์เด็กเล็กมากกว่าร้อยละ 60 สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผ่านการประเมินตามโครงการศูนย์เด็กเล็กนำอยู่ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ปี 2548 ในระดับพื้นฐานร้อยละ 69 ศูนย์เด็กเล็กคิดค่า

บริการร้อยละ 64.6 ส่วนใหญ่เสียค่าบริการรายเดือน ร้อยละ 59.3 ดังแสดงในตารางที่ 1

ปัญหาที่พบในศูนย์เด็ก ได้แก่ สุขภัณฑ์ในห้องส้วมมีขนาดไม่เหมาะสมกับเด็กร้อยละ 97.6 และเป็นสุขภัณฑ์ประเภทคอห่าน ไม่มีอุปกรณ์ดับเพลิงประจำศูนย์เด็กเล็กร้อยละ 73.8 และไม่มีการบันทึกการบาดเจ็บร้อยละ 88.1 ดังแสดงในตารางที่ 2 และจากการสำรวจสภาพสิ่งแวดล้อมในศูนย์เด็กเล็ก ผู้วิจัยได้ทำการประเมินสภาพสิ่งแวดล้อม โดยให้คะแนนสิ่งแวดล้อมแบ่งออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายนอกและสนามเด็กเล่น สภาพภายในอาคาร ลักษณะของโต๊ะ เก้าอี้ ห้องครัว ห้องน้ำ ตู้ยา เครื่องนอนและเครื่องใช้ส่วนตัวเด็ก การจัดการขยะในศูนย์เด็กเล็ก จากการแบ่งระดับคะแนน พบศูนย์เด็กเล็กทั้งระดับพื้นฐานและปรับปรุง มีคะแนนการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 62.2 และร้อยละ 93.0 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3

2. กลุ่มผู้ดูแลเด็ก

ผู้ดูแลเด็กทั้งหมดในศูนย์เด็กเล็กเป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่สมรสและจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่มีประสบการณ์ทำงานในศูนย์เด็กเล็กแห่งอื่น ระยะเวลาการทำงานในศูนย์เด็กเล็กอยู่ระหว่าง 1-5 ปี รายได้ของผู้ดูแลเด็กจะขึ้นอยู่กับวุฒิการศึกษาที่จบ ซึ่งอยู่ระหว่าง 5,000-7,000 บาทต่อเดือน ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 ดูแลเด็กโดยไม่ได้แยกเด็กตามกลุ่มอายุ

จากการสอบถามผู้ดูแลเด็ก เกี่ยวกับการบาดเจ็บที่เกิดขึ้นบ่อยกับเด็กที่มารับบริการในศูนย์เด็กเล็กพบว่า ผลที่พบบ่อย คือ แผลถลอก รองลงมาคือแผลฟกช้ำ สาเหตุของการบาดเจ็บ เกิดจากการหกล้มและการต่อสู้ เล่นกัน ตามลำดับ เวลาที่พบเด็กเกิดการบาดเจ็บมากที่สุด คือ ช่วงเช้าระหว่างเวลา 08.00 น.- 10.00 น. สำหรับสถานที่ที่มักเกิดการบาดเจ็บภายในอาคารที่พบบ่อย คือ บริเวณภายในห้องเรียน ภายนอกอาคารที่พบได้บ่อย คือ สนามเด็กเล่น สอดคล้องกับการศึกษาของ Chang et al.(1989) และ Lee et al.(1990) ที่

พบว่า สถานที่ที่มักเกิดการบาดเจ็บขณะที่เด็กอยู่ในศูนย์ดูแลเด็ก คือบริเวณสนามเด็กเล่น เช่นเดียวกันกับการศึกษาในครั้งนี้ ส่วนการดูแลของผู้ดูแลเด็ก เมื่อเกิดการบาดเจ็บขึ้น คือ การให้การปฐมพยาบาลเบื้องต้นและดูแลเด็กต่อ ซึ่งการบาดเจ็บที่เกิดขึ้นจะเป็นบาดแผลเล็กๆ น้อยๆ จากการหกล้ม ชน กระแทก ส่วนวิธีการดูแลเมื่อเด็กเกิดการเจ็บป่วย หากเด็กเกิดเจ็บป่วยขณะมารับบริการที่ศูนย์เด็กเล็กนั้น ผู้ดูแลเด็กจะแจ้งให้ผู้ปกครองมารับเด็ก

ในส่วนของการบันทึกข้อมูลการบาดเจ็บนั้น ผู้ดูแลเด็กไม่ได้ทำการบันทึกข้อมูลการบาดเจ็บของเด็กลงในสมุด ร้อยละ 54.7 และแจ้งผู้ดูแลศูนย์เด็กเล็กให้ทราบเมื่อเด็กเกิดการเจ็บป่วย ร้อยละ 68.4 ศูนย์เด็กเล็กนั้นมีมาตรการด้านต่างๆ ได้แก่ มาตรการด้านความปลอดภัย ด้านการป้องกันอุบัติเหตุ มาตรการด้านป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน คือมากกว่าร้อยละ 70

ความคิดเห็นของผู้ดูแลเด็กเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อม เห็นว่า สภาพสิ่งแวดล้อมภายนอกศูนย์เด็กเล็กไม่เป็นระเบียบ ต้นไม้ไม่ร่มรื่นและอยากให้อาคารต่างๆ รวมถึงผู้บริหารที่ดูแลศูนย์เด็กเล็กเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในศูนย์เด็กเล็ก ดังแสดงในตารางที่ 4

3. กลุ่มพ่อแม่/ผู้ปกครอง

กลุ่มของพ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กที่มารับบริการจากศูนย์เด็กเล็กนั้นกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศหญิง และมีความสัมพันธ์กับเด็กในฐานะพ่อแม่ อายุเฉลี่ยของพ่อแม่ ผู้ปกครองอยู่ที่ 34.57 ปี การศึกษาร้อยละ 44.6 อยู่ในระดับประถมศึกษา อาชีพของผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร รองลงมาคือรับจ้างใช้แรงงาน รายได้ส่วนใหญ่ของผู้ปกครองอยู่ในระดับน้อยกว่า 5,000 บาท/เดือน

เหตุผลที่พ่อแม่ ผู้ปกครองนำเด็กมาเข้ารับบริการในศูนย์เด็กเล็ก 3 อันดับแรกคือ ต้องการให้เด็กมีความพร้อมก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา รองลงมาคือ ต้องการให้เด็กมีสุขภาพดีและเก่ง ต้องการให้เด็กมี

เพื่อนเล่น ส่วนเหตุผลที่พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ใช้บริการจากศูนย์เด็กเล็กแห่งเดิม เนื่องจากการดูแลเด็กที่ไม่ทั่วถึงของผู้ดูแลเด็ก สำหรับเหตุผลในการใช้บริการจากศูนย์เด็กเล็กปัจจุบันเนื่องจาก อยู่ใกล้บ้าน ซึ่งผู้ปกครองใช้เวลาในการเดินทางมายังศูนย์เด็กเล็กประมาณ 5-10 นาที

ซึ่งสอดคล้องกับเหตุผลสำคัญที่พ่อแม่ ผู้ปกครองใช้บริการจากศูนย์เด็กเล็ก คือ อยู่ใกล้บ้านนั่นเอง สำหรับมาตรการต่างๆ ในด้านการป้องกันการติดเชื้อผู้ปกครองส่วนใหญ่ทราบถึงมาตรการของศูนย์เด็กเล็กในการป้องกันโรค เช่น การดูแลขณะเด็กป่วยเป็นหวัด ท้องเสีย และจากการสอบถามความคิดเห็นของพ่อแม่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมของศูนย์เด็กเล็ก ในภาพรวมผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ร้อยละ 61.8 ดังแสดงในตารางที่ 5

ระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุดกับสภาพสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับตัวอาคารศูนย์เด็กเล็ก คือ มีหน้าต่างหรือช่องลมระบายอากาศเพียงพอ รองลงมาคือโครงสร้างของอาคารแข็งแรง ประตูหน้าต่างสภาพดี ส่วนความคิดเห็นของผู้ปกครองที่เห็นด้วยในระดับปานกลางถึงน้อยที่สุด มากกว่า ใต้ถุน มีอุปกรณ์ดับเพลิงพร้อมใช้งาน หรือมีถังเก็บน้ำ สายยาง อุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ในการดับไฟได้ และมีมุ้งลวดบริเวณที่เป็นที่นอนของเด็ก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เนื่องจากสภาพสิ่งแวดล้อมที่พบในศูนย์เด็กเล็กที่พบส่วนใหญ่พบปัญหาที่คล้ายคลึงกันหลายๆ ด้านทั้งปัญหาเรื่องสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น รั้ว สนามเด็กเล่น เครื่องเล่นที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก เป็นต้น ปัญหาสภาพสิ่งแวดล้อมภายในศูนย์เด็กเล็ก เช่น ขนาดของสุญญากาศที่มีขนาดใหญ่กว่าตัวเด็กและไม่พอเพียงกับเด็ก มุ้งลวดในห้องนอน รวมถึงอุปกรณ์ด้านความปลอดภัยถึงดับเพลิง และภาชนะอุปกรณ์ในการใส่อาหารสำหรับเด็ก เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่พึงจะมีใน

ศูนย์เด็กเล็ก จึงควรให้ผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เล็งเห็นความสำคัญของการมีสิ่งแวดล้อมที่ดีของศูนย์เด็กเล็ก โดยการกระตุ้นให้ผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมของศูนย์เด็กเล็กให้เป็นไปตามเกณฑ์ของโครงการศูนย์เด็กเล็กน่ายุ่ เพื่อการมีสุขภาพและพัฒนาการที่ดีของเด็กต่อไป

สำหรับผู้ดูแลเด็ก ควรเน้นในด้านของการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในสนามเด็กเล่น ด้วยการตรวจสอบเครื่องเล่นสนามเป็นประจำและความสะอาดของเครื่องเล่นสำหรับเด็ก ควรมีการจัดทำสมุดบันทึกข้อมูลการบาดเจ็บและการเจ็บป่วยของเด็ก เพื่อเป็นการเก็บสถิติและหาวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายที่ร้ายแรงขึ้นได้

สำหรับผู้ปกครอง ควรเน้นให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาในด้านสิ่งแวดล้อมของศูนย์เด็กเล็ก เช่น การจัดกิจกรรม 5 ส. หรือ big cleaning day ในศูนย์เด็กเล็ก โดยอาศัยความร่วมมือของผู้ปกครองเด็กที่เข้ามาใช้บริการ อาจจัดกิจกรรมในช่วงปิดเทอม หรือช่วงวันหยุดของศูนย์เด็กเล็ก ถึงแม้รายได้ของผู้ปกครองอาจจะไม่สูงนัก แต่ถ้าหากผู้ปกครองมีการร่วมมือร่วมใจในการพัฒนานั้นก็จะทำให้ศูนย์เด็กเล็กมีการพัฒนาทางด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องรวมถึงการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ตามมาด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองเด็กในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของศูนย์เด็กเล็กและการศึกษาบทบาทของผู้ดูแลเด็กในการป้องกันอุบัติเหตุ รวมถึงการป้องกันการติดเชื้อโรคในเด็กที่มาเข้ารับบริการในศูนย์เด็กเล็ก

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ให้ทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ. 2543. สุขภาพคนไทยปี 2543 : สถานะสุขภาพคนไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
 สำนักกระบวนวิชา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. 2548. สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค 2546. กรุงเทพฯ : [ม.ป.พ.].
 สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. 2548. สรุปผลการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กนํ้าอยู่ ปี 2547. กรุงเทพฯ : สำนักงาน (เอกสารอัดสำเนา).

Chang A., Lugg M.M., and Nebedum A. 1989. Injuries among preschool children enrolled in day-care center. Journal of Pediatric Health care. (83), 272-277.
 Lee E.J., and Bass c. 1990. Survey of accidents in a university day care center. Journal of Pediatric Health care. (4), 18-23.
 World Health Organization. 2002. Health Environments for Children. Switzerland. : [n.p.].

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของศูนย์เด็กเล็ก (n=42)

ลักษณะทั่วไป	จำนวน(แห่ง)	ร้อยละ
สังกัด		
องค์การบริหารส่วนตำบล	29	69.0
เทศบาล	10	23.8
กระทรวงกลาโหม	1	2.4
กระทรวงสาธารณสุข	1	2.4
เอกชน	1	2.4
ระดับการประเมินตามโครงการศูนย์เด็กเล็กนํ้าอยู่ปี 2548		
พื้นฐาน	29	69.0
ปรับปรุง	13	31.0
รูปแบบการเก็บค่าบริการ		
ไม่เก็บค่าบริการ	15	35.7
เสียค่าบริการ	27	64.3
ความถี่ในการเก็บค่าบริการ(n=27)		
เสียค่าบริการรายเดือน	16	59.3
เสียค่าบริการรายเทอม	6	22.2
เสียค่าบริการรายปี	5	18.5

ตารางที่ 2 ปัญหาสภาพสิ่งแวดล้อมที่พบในศูนย์เด็กเล็ก (n=42)

ลักษณะของห้องส้วม	จำนวน(แห่ง)	ร้อยละ
ประเภทของสุขภัณฑ์		
คอห่าน	41	97.6
ชักโครก	1	2.4
ขนาดของสุขภัณฑ์ถูกต้องเหมาะสมสำหรับเด็ก		
ถูกต้อง	1	2.4
ไม่ถูกต้อง	41	97.6
อุปกรณ์ดับเพลิง		
มี	11	26.2
ไม่มี	31	73.8
สมุดบันทึกการบาดเจ็บของศูนย์เด็กเล็ก		
มี	5	11.9
ไม่มี	37	88.1
ประเภทของสุขภัณฑ์		
คอห่าน	41	97.6
ชักโครก	1	2.4
กระโถนสำหรับเด็กเล็ก		
มี	6	14.3
ไม่มี	36	85.7
ขนาดของสุขภัณฑ์ถูกต้องเหมาะสมสำหรับเด็ก		
ถูกต้อง	1	2.4
ไม่ถูกต้อง	41	97.6
อุปกรณ์ดับเพลิง		
มี	11	26.2
ไม่มี	31	73.8
สมุดบันทึกการบาดเจ็บของศูนย์เด็กเล็ก		
มี	5	11.9
ไม่มี	37	88.1
สมุดบันทึกการเจ็บป่วยของศูนย์เด็กเล็ก		
มี	3	7.1
ไม่มี	39	92.9
เครื่องเล่นสนาม(n=42)		
มี	29	69.0
ไม่มี	13	31.0

ตารางที่ 2 ปัญหาสภาพสิ่งแวดล้อมที่พบในศูนย์เด็กเล็ก (n=42) (ต่อ)

ลักษณะของห้องส้วม	จำนวน(แห่ง)	ร้อยละ
ลักษณะของพื้นสนาม(n=29)		
พื้นดิน	14	48.3
พื้นปูน	6	20.7
พื้นหญ้า	5	17.3
พื้นกรวด	3	10.3
พื้นทราย	1	3.4
ระยะเวลาในการตรวจสอบ(n=29)		
สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	14	48.3
เดือนละ 1 ครั้ง	6	20.7
3 เดือนต่อ 1 ครั้ง	5	17.2
ไม่เคยตรวจสอบ	4	13.8

ตารางที่ 3 ระดับคะแนนของสภาพสิ่งแวดล้อมศูนย์เด็กเล็ก

สภาพสิ่งแวดล้อมศูนย์เด็กเล็ก	ร้อยละและจำนวนของศูนย์เด็กเล็ก	
	ศูนย์เด็กเล็ก ระดับพื้นฐาน	ศูนย์เด็กเล็ก ระดับปรับปรุง
สภาพสิ่งแวดล้อมศูนย์เด็กเล็ก อยู่ในเกณฑ์ต่ำ (คะแนนระหว่าง 1 - 25.2 คะแนน)	0(0)	1(3.5)
สภาพสิ่งแวดล้อมศูนย์เด็กเล็ก อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง (คะแนนระหว่าง 25.3 - 50.6 คะแนน)	9(62.2)	27(93.0)
สภาพสิ่งแวดล้อมศูนย์เด็กเล็ก อยู่ในเกณฑ์สูง (คะแนนระหว่าง 50.7 - 76.0 คะแนน)	4(30.8)	1(3.5)

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อม (n=51)

ความคิดเห็น(เสนอได้มากกว่า 1 ประเด็น)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
สภาพแวดล้อมไม่เป็นระเบียบ ต้นไม้ไม่ร่มรื่น	12	23.5
ห้องน้ำไม่พอเพียง ไม่มีห้องน้ำในอาคาร	11	21.6
องค์กรต่างๆ ควรเข้ามามีส่วนร่วมและ ผู้บริหารควรเห็นความสำคัญ	11	21.6
ไม่มีรั้ว,รั้วไม่ปลอดภัย	9	17.6
อาคารเก่า,ไม่มั่นคง	7	13.7
เครื่องเล่นสนามไม่ได้คุณภาพ	7	13.7
น้ำขังบริเวณรอบอาคารช่วงหน้าฝน	5	9.8
อาคารไม่พอเพียง คับแคบ	5	9.8
ขาดห้องรับประทานอาหาร	5	9.8

ตารางที่ 5 ระดับความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมของศูนย์เด็กเล็ก

สภาพสิ่งแวดล้อมของศูนย์เด็กเล็ก	ระดับความคิดเห็นของผู้ปกครอง	
	จำนวน	ร้อยละ
สภาพสิ่งแวดล้อมศูนย์เด็กเล็ก อยู่ในเกณฑ์ต่ำ (คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-2.33 คะแนน)	10	4.4
สภาพสิ่งแวดล้อมศูนย์เด็กเล็ก อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง (คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.34-3.66 คะแนน)	139	61.8
สภาพสิ่งแวดล้อมศูนย์เด็กเล็ก อยู่ในเกณฑ์สูง (คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.67-5.00 คะแนน)	76	33.8